

Wiki's in het vak Nederlands: trend, nieuwe hype, handig communicatiemiddel, leermiddel?

Jan Laureys

E-mailadressen zijn als communicatiemiddel even belangrijk geworden als telefoonnummers en huisadressen, chat- en discussieforums zijn ingeburgerd, webpagina's met hyperlinks worden door iedereen vlot geraadpleegd. Het onderwijs maakt graag gebruik van de klassieke internettoepassingen. Een aantal toepassingen zijn verenigd in de elektronische leeromgeving (ELO). In Dokeos kan je chatten, e-mailen, op het discussieforum gaan, documenten maken, hyperlinks naar andere informatiebronnen maken. Nieuwere toepassingen zoals blogs, wiki's, RSS-feeds hebben echter hun intrede gedaan. In 2004 was het de blog, in 2005 de wiki en het internet bestaat nauwelijks tien jaar.

De eerste wiki werd in 1994 gecreëerd door Ward Cunningham. Software-ontwikkelaars die behoor-

den tot de *Open source*-beweging gebruikten wiki's als coöperatief model voor de redactie van documenten.

De shuttle van Honolulu International Airport bezorgde Ward Cunningham, de maker van de eerste wiki, een naam voor zijn gekoppelde webpagina's. WikiWiki betekent snel in het Hawaïiaans. De snelheid waarmee deze bus haar passagiers van hotel naar luchthaven brengt, is een metafoor voor de snelheid waarmee pagina's op het web geplaatst en bewerkt worden met behulp van een wiki.

<www.edublogs.nl/wiki/WikiWikiShuttle>
via www.edublogs.nl/wiki/StartPagina

WAT IS EEN WIKI?

Een wiki is een eenvoudig op te zetten en heel open website. Het is een hulpmiddel om via het internet virtueel samen te werken aan documenten. Kennisdeling en commu-

nicatie worden op een eenvoudige manier gerealiseerd. Je kan online, direct in de internetbrowser hypertext maken, bewerken en koppelen aan andere hypertext. Om bijlagen te leveren heb je geen kennis nodig van websitetechnologie en software.

Wikipagina's lijken op gewone webpagina's maar hebben een 'edit button' of 'bewerken-knop'. Je kan meteen aan de slag om een tekst te maken en te bewerken. Je kan gewoonlijk ook mailen, chatten,... vanuit de wikipagina; je hoeft dus niet naar een apart mail- of chatprogramma te gaan.

Ja maar ... kan iedereen om het even welke pagina aanpassen? Dat leidt toch tot anarchie of tot onjuiste informatie! Het is inderdaad mogelijk om foutieve informatie te plaatsen, te knoeien met de tekst en zelfs alle pagina's te vernietigen, maar in de praktijk schijnt het niet zo'n vaart te nemen. Veel systemen gebruiken ingebouwde mechanismen om pagina's te herstellen. En gebruikers zijn tegelijkertijd leveranciers van informatie. Ze verbeteren foutieve informatie voor mekaar en sociale controle zorgt voor de betrouwbaarheid van de teksten.

www.wikipedia.org

Het bekendste voorbeeld is Wikipedia, een online encyclopedie die in zowat alle talen bestaat. Iedereen die over een internetverbinding

beschikt, kan bijdragen leveren. De Nederlandstalige Wikipedia opent met de volgende tekst:

"Wikipedia is een gemeenschapsproject met als doel in elke taal vanuit een neutraal standpunt een vrije encyclopedie te creëren. Wikipedia is gratis en kan zonder in te loggen gebruikt worden om informatie te zoeken, toe te voegen of te bewerken. Hierdoor kan Wikipedia geen garantie geven voor de juistheid van de aanwezige informatie."
<http://nl.wikipedia.org/wiki/Hoofdpagina>

Over de juistheid en de betrouwbaarheid van de informatie is al heel wat gediscussieerd.

HOE KAN JE EEN WIKI GEBRUIKEN VOOR HET VAK NEDERLANDS?

Een wiki is een sterk hulpmiddel bij: (1) de samenwerking in projecten; (2) de evaluatie van processen; (3) het meten van de individuele bijdragen in een groepswork en peer review; (4) het collectief opbouwen van documenten; (5) het delen van kennis.

SAMENWERKING IN PROJECTEN

Een wiki is uitstekend geschikt om te brainstormen of om ideeën te produceren voor een project. Leerlingen die bijvoorbeeld een fragment uit een toneelstuk willen spelen, kunnen hun gedachten over kostumering, decor, attributen, tekst en rolverdeling op een wiki plaatsen. Deze kan dan verder dienst doen als website om het toneelproject verder uit te werken en bij te sturen. Communicatie tussen leerlingen en begeleidende leerkracht kan eveneens via de wiki. Na de uitvoering kan hij hulp bieden bij de evaluatie.

EVALUATIE VAN (SCHRIJF)PROCESSEN

De leraar beoordeelt in de meeste gevallen het eindproduct van de schrijfoefening. Bij het gebruiken van een wiki worden alle stappen in het proces zichtbaar. De leraar kan bij het inleveren van het document alle verbeteringen en kladversies bekijken. Hij kan ook tijdens het schrijfproces ingrijpen. De leerling hoeft fysiek niet aanwezig te zijn. Document thuis vergeten, wordt als excuus onmogelijk. De leraar heeft, mits hij over een internetverbinding beschikt, steeds toegang

tot het document. Evaluatie van de schrijfoefing kan beter gespreid worden in de tijd, waardoor de druk voor en tijdens de examens afneemt.

INDIVIDUELE BIJDRAGE IN EEN GROEPSWERK EN PEER REVIEW

De kwaliteit van een geschreven tekst kan door becommentariëren van het tussenproduct door medeleerlingen sterk verbeteren. Leerlingen kijken kritisch naar mekaars werk en voorzien het van commentaar. Ze krijgen door dit proces ook ideeën voor hun eigen werk zonder dat er sprake hoeft te zijn van plagiëren. Je kan alle stappen in het proces volgen en terugkijken op wat en door wie geschreven is. Het meten van de persoonlijke bijdrage in een groepswork wordt mogelijk.

COLLECTIEVE OPBOUW VAN EEN DOCUMENT

Een groep leerlingen werkt samen een tekst uit, bijvoorbeeld een commentaartekst over de geschreven pers in Vlaanderen. Het schrijven van de tekst gebeurt in stappen. Voor elke stap kan een wikipagina aangeemaakt worden.

- (1) De leraar plaatst de introductie tot het onderwerp en de deelonderwerpen (eventueel in vraagvorm) op een centrale wikipagina. Hij geeft ook wat informatie mee op een aparte pagina zoals de naam van een aantal officiële kranten, het webadres van *Mediargus*, informatie over zoekmachines en portals op het internet, hoe je informatie moet zoeken (gedrukt of op het internet), trends, informatieruis.
- (2) In de commentaarmodule kan om verduidelijking gevraagd worden. De drempel tot interactiviteit is heel laag

door de eenvoudige bediening van een wiki en bevordert de deelname door alle leerlingen.

- (3) Iedereen kan al wat hij weet of meent te weten over het onderwerp naar voor brengen. Deze fase van brainstormen en ideeën laten opborrelen, kan door de groep in kaart gebracht worden onder de vorm van steekwoorden. Daarna kunnen logische verbanden gelegd worden. De techniek van *mind-mapping* kan daarbij helpen (zie <http://users.pandora.be/kraeye/mindmap.htm>).
- (4) Leerlingen maken een werkplan en stellen een taakverdeling op.
- (5) Achtergrondinformatie wordt op de wiki geplaatst.
- (6) Ten slotte schrijft de groep samen de tekst. Mailen, chatten, commentaar geven, pagina's aanmaken en aanpassen kan in alle stadia vanuit de wiki.

Dit alles kan toch ook binnen de elektronische leeromgeving!? Leerlingen die graag met dit medium werken, kunnen zelf een wiki opzetten en laten uitdeinen naar de hele wereld. Het netwerk dat ontstaat, kan onverhoopte mogelijkheden geven. Meredith Farkas organiseert congressen voor de American Library Association en getuigt in een presentatie over de mogelijkheden van een wiki (zie bibliografie).

KENNIS DELEN

Samen een online naslagwerk maken. In een individuele opdracht geeft elke leerling een omschrijving van een ander begrip uit de leerstof en plaatst die op de wiki. Zo ontstaat een online naslagwerk, bij voorbeeld een woordenboek van literaire termen of een woordenlijst van sms-taal. Het kan jaar na jaar aangevuld worden door generaties leerlingen.

Delen van kennis en informatie rond een bepaald onderwerp of project door een groep medewerkers. Bij een wiki kunnen bezoekers de informatie-inhoud van de site bewerken en is er één gezamenlijke tekst die door alle deelnemers wordt onderhouden (eventueel met afbeeldingen). Het idee is dat de kwaliteit van de informatie toeneemt wanneer iedereen wordt aangeemoedigd ze te verbeteren.

Leerlingen maken zelf een deel van de syllabus. Ze plaatsen de leerstof collectief op de wiki aan de hand van notities. Een pluspunt is dat de leerkracht een beter inzicht krijgt in hoeverre de leerstof begrepen wordt.

NOG MOGELIJKHEDEN

Een wiki kan ook gebruikt worden als presentatiemedium, persoonlijke planner, om snel aantekeningen te maken, om 'te doen'-lijstjes te maken, om persoonlijke projecten te plannen, te mindmappen, te brainstormen en een eenvoudige website te maken.

VOOR- EN NADELEN BIJ HET GEBRUIK VAN EEN WIKI

[+] *Gebruiksvriendelijkheid.* Pagina's aanmaken en aanpassen is even eenvoudig als

in een tekstverwerker. Dat geldt eveneens voor het maken van hyperlinks. Er kan onmiddellijk gepubliceerd worden op het internet zonder de tussenkomst van een webmaster. Er is evenmin specifieke ICT-kennis of speciale software vereist.

[+] *Samenwerkingsplatform.* Samenwerking kan op een eenvoudige manier gerealiseerd worden. De kwaliteit van de informatie en de teksten neemt toe omdat leerlingen in samenwerkingsverband mekaars fouten kunnen verbeteren. De leerkracht kan de individuele bijdragen in het groepswerk meten.

[+] *Procesevaluatie.* De wiki is een krachtig leermiddel om procesevaluatie waar te maken. De teksten staan steeds ter beschikking van de leraar en de opeenvolgende versies van de wiki worden bewaard. Alle kladversies zijn opvraagbaar.

[+] *Kennisdeling.* Een wiki kan uitdeinen naar ongekennde properties.

[-] *Vandalisme.* Iedereen kan informatie verwijderen, vervuilen en vandalisme is perfect mogelijk. Door sociale controle en de mogelijkheid tot snelle en eenvoudige reparatie valt het in de praktijk nog wel mee. Een wiki kan ontaarden in een chaotisch geheel. Een wiki is niet het geschikte werkinstrument als controle belangrijk is.

Jan Laureys
Koning Alberstraat 201
2800 Mechelen
jan.laureys@telenet.be

Bibliografie

Crawford, W.: Wikipedia and worth. *Cites & Insights*, 5(3), February 2005.
<http://cites.boisestate.edu/civ5i3.pdf>

Cunningham, W.: *Le wiki représente une nouvelle façon d'apprendre*.
www.journaldunet.com/0308/030820cunningham.shtml

Cunningham, W.: *La révolition Wiki est en vue*.
www.journaldunet.com/0308/030811wiki.shtml

Cunningham, W.: *What is Wiki?*
<http://wiki.org/wiki.cgi?WhatsWiki>

Electronische leeromgeving. Omschrijving en situering van het begrip.
www.edublogs.nl/wiki/ELO

Farkas, M.: *Conference wiki's for harnessing the collective intelligence*. Distance learning librarian at Norwich University, Vermont.
<http://meredith.wolfwater.com/presentations/asist/asist.htm>

Farkas, M.: *What a wonderful Wiki world*. Text from the Blog 'Information wants to be free' on librarian subjects.
<http://meredith.wolfwater.com/wordpress/>

Godwin-Jones, R.: Emerging technologies. Blogs and Wikis: environments for on-line collaboration. *Language Learning & Technology*, 7(2), May 2003, p. 2-16.

Schneider, D.: *TECFA Seed catalog*. Universiteit van Geneve
<http://tecfa.unige.ch/proj/seed/catalog/net/catalog-eng.pdf>

Schwall, J.: *The Wiki phenomenon*. Westfälische Wilhelms-Universität Münster, 2003.
www.schwall.de/dl/20030828_the_wiki_way.pdf

Sluijsmans, D.: *Peer assessment in competentiegericht onderwijs*.
www.edusite.nl/edusite/publicaties/12190

Verhulst, E.: Wikipedia. In: *Vrije software voor het onderwijs*. Brussel: Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, Departement onderwijs.

Verkroost, M.-J.: *Een procedure voor het opzetten en gebruiken van geautomatiseerde peer review*. TU Delft.
www.digitaledidactiek.nl/dd/begeleiden/628

Virtueel samenwerken
www.leren.nl/artikelen/2004/wiki.html

Wat is RSS?

www.mijnhomepage.nl/rss/over-rss.php

Wieland, A.: *Hoe kun je studenten samen een online naslagwerk laten maken?* OECR, Erasmus Universiteit Rotterdam.

www.digitaledidactiek.nl/dd/opdrachten/31

www.oecr.nl/Wetenschapsleer/begrippentool/index.htm

Wikifarm

www.seedwiki.com

Wikis: A Beginner's Look

<http://meredith.wolfwater.com/presentations/il06/cybertour.html#10>

Wikisoftware

www.wikimatrix.org